

ASBÓTH SÁNDOR

(Keszthely, 1810. december 19. – Buenos Aires, 1868. január 21.) - építőmérnök, szabadságharcos alezredes, tábornok, nagykövet.

Édesapja, Asbóth János (1768–1823), a Georgikon tanára, majd igazgatója volt. Fivére, Lajos (1803–82) az 1848/49-es szabadságharcban a tábornoki rangig emelkedett. 1818-ban a család Zomborba költözött. Asbóth Sándor először Késmárkon tanult, majd két évig a selmeci Bányászati Akadémia hallgatója volt. Pesten az Institutum Geometricum diákjaként 1834-ben szerzett mérnöki oklevelet. 1836-tól a marosi Ideiglenes Hajózási Intézet igazgatójaként, 1844-től Temesvárott az Orsz. Főépítészeti Hivatal helyettes igazgatójaként a Hajózási Osztály mérnöke lett, majd 1846-tól igazgatójaként tevékenykedett a Béga-csatornánál. Mérnökként dolgozott az Al-Duna szabályozásán és a Lánchíd építésénél. 1848-ban csatlakozott a szabadságharchoz. Decemberben a honvédseregben Vetter Antal törzsénél mérnökkari századossá nevezték ki, majd átkerült Klapka György vezérkarához, s részt vett a téli és a tavaszi hadjáratokban. 1849. április 20-án léptették elő őrnaggyá és a hadügyminisztériumba került. Májusban Klapka szárnysegédévé nevezte ki. Június közepétől Kossuth Lajos szárnysegédje lett és a Kormányzó Elnöki Hivatal Katonai Osztályát vezette Aradon. A szabadságharc utolsó napjaiban nevezték ki alezredessé. Kossuth Lajossal együtt Törökországba emigrált – Vidin, Sumló, Kütahya voltak az állomások. 1851-ben az amerikai kormány befogadta a magyar emigránsokat. Asbóth november 10-én szállt partra az Egyesült Államokban. Itt egy bányavállalkozásnál először, mint építési rajzoló, majd mint mérnök dolgozott és közreműködött a Sziklás-hegység ércbányáinak feltárásában. Ezután Dawis Baldwin vállalkozásához került főmérnöknek, részt vett a syracusei csatornázásban, vasútvonalak építésében. Kossuth nem adta fel a magyar függetlenség gondolatát, s megbízta fegyvervásárlással és két hadiüzem felállításának megszervezésével, melyeket fel is állított Morningville-ben és Weawetownban, melyek működésének főfelügyeletét is ellátta. Baldvinnal New Yorkban létrehozta Amerika legnagyobb acélöntödéjét. Ezt követően kinevezték a város főmérnökévé. Ő alkalmazta New Yorkban elsőként járdaburkolásra a bitumenaszfaltot. Több középületet tervezett. Nevéhez fűződik a híres Central Park tervezése. Városszabályozási terveket készített Washington Heights rendezésére. Manhattan rendezési tervével szerepelt az 1933-as chicagói vilákiállításon is, mely még akkor sem vesztette el aktualitását és modernségét. 1860-ban az amerikai polgárháború kitörésekor jelentkezett a hadseregbe az északiak oldalán. Magyar ezredet akart szervezni, de ez nem sikerült. Freemont tábornok kinevezte vezérkari főnökének, majd egy többségében magyarokból álló csapat parancsnoka lett. 1864-ben Lincoln dandártábornoknak nevezte ki, 1865-ben pedig Florida és Kentucky katonai kormányzójaként, mint altábornagy szolgált. Kétszer is súlyosan megsebesült. A polgárháború

befejezése után tiszteletbeli tábornagy címet kapott. 1866 márciusában kinevezték az Egyesült Államok első argentinai és uruguayi követévé. Előbb Párizsban próbálta gyógykezeltetni magát, majd elfoglalta diplomáciai állomáshelyét. A dél-amerikai háborúban béketárgyalásokat folytatott. Argentínában egészségi állapota egyre rosszabb lett. 1868-ban, Buenos Airesben halt meg. Az argentin kormány nemzeti gyászt rendelt el temetésének napjára. A város régi angol temetőjében temették el, de hamvait 1990-ben áthelyezték Washingtonba, az arlingtoni temetőbe.

Irod.: RNL. 1911–1935. 2. köt. 158. p. – Antall József: Asbóth Sándor 1811–1868. A márciusi eszmék szolgálatában. In.: Élet és Tudomány. 1966. 10. sz. p. 435-438. – Tar Ferenc: Asbóth Sándor, az amerikai polgárháború tábornoka. In.: Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1987. ZGY. 26. p. 145-162. – SZZH. 1992. p. 5–11. – MN. 1993–2004. 1. köt. p. 450–451. – MT. 1997. 133. p. – Tar Ferenc: Lincoln magyar tábornoka: Asbóth Sándor életútja. 1998. – SZEZ. 1999. p. 55–57. – ÚMÉL. 2001–2007. 1. köt. p. 211–212. – AMA. 2003. 13. p. – ZÉK. 2005. 21. p. – Szabó István: Asbóth Sándor. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 126–127. – Türk Attila: Akikre büszkék vagyunk. 2008. p. 148–150.

